

Un senyor problema

Es pot parlar encara de misogínia? Hi ha qui pensa que és ara sobretot que cal tornar-ne a parlar, quan els canvis iniciats als 60 –inclosos els sexuals– han fet marxa enrere.

El Fabra és concís. “Misogínia –diu– és aversió a les dones”. El *Gran Larousse Català* va més enllà, afirma que, misogynin, ho és aquell qui sent aversió o menyspreu, quasi odi, envers les dones; qui testimonia aquest menyspreu. La misogínia és tan antiga com la humanitat, ja la Bíblia, advertia a la dona: “Ets la porta del diable i ets tu qui ha provocat la perdició del gènere humà”. I tot per una poma. Caïm va matar Abel i la cosa no va aixecar tanta polseguera. I és que la Bíblia no fa pas curt quan es tracta de la dona. De l'Antic Testament al Nou, el llibre sagrat no desaprofita cap ocasió per deixar clar que el sexe femení és la causa de tots els mals de la humanitat. Diu, com qui res: “De mil homes, n'he trobat un de bo, i de totes les dones, cap ni una”. I així sense parar. Però la misogínia no és exclusivitat de la religió catòlica, tot i que en general les religions monoteistes –amb un sol Déu que generalment és mascle– solen ser-ho més que no pas les que veneren més d'un déu –si bé en aquests casos, les deïtats femenines solen situar-se en un escalafó inferior a les masculines–. “Gràcies, Déu meu, per haver-me fet néixer home”, proclama una pregària jueva. L'Alcorà, per la seva banda, les compara als camells: “La dona és un camell que Déu ens dóna perquè puguem travessar el desert de la vida”. I un ateu convençut, Proudhon, pare de l'anarquisme, confessa tranquil·lament: “La dona és un bell animal, però un animal. Necessita tant els petons com la cabra la sal”.

Quan es tracta de misogínia, gairebé ningú no se'n salva. Napoleó Bonaparte creia –i potser ben sincerament– que era una bogeria demanar la igualtat per a les dones: “Les dones no són res més que màquines de produir infants”. I no era l'únic. Balzac pensava que “emancipar les dones és corrompre-les”. I en general tots coincideixen a dir que el millor que pot fer una dona és quedar-se a casa: “La ciència més útil i honorable per a una dona és la ciència de les feines de casa” (Montaigne), com sigui que “per a Déu, les dones que s'inte-

ressen per la política no valen gaire més que aquelles donasses que venen el seu cos pels carrerons foscos, i el càstic diví serà el mateix tant per a les unes com per a les altres” (J. Delay-Laroche, autor del llibre *Com guanyar el paradís a la terra*). I és que no hi ha res a fer, es miri per on es miri, la dona no és res, comparada a l'home; és un defecte de fabricació, i no val la pena de capficar-s'hi més: “La dona és la darrera cosa que Déu va fer. Devia ser dissabte al vespre. S'hi nota el cansament” (Alexandre Dumas, fill).

Evidentment, les coses ja no són així. Avui ningú no gosaria dir –almenys no públicament–, que si una dona és sàvia és perquè “hi ha alguna cosa desajustada en els seus òrgans sexuals” (Friedrich Nietzsche); o que “les dones són com els cavalls, cal parlar-los abans de posar-los les regnes” (André Maurois). Però que no es digui no vol pas dir que no es pensi. De fet, i malgrat els avenços en aquest sentit, la misogínia continua essent un sentiment molt estès en la societat. Des del “segur que és una dona”, que els conductors solen llançar cada cop que el cotxe de davant fa alguna cosa que a ells els sembla incorrecta, a l'acarnissament amb què se sol jutjar (des dels mitjans de comunicació, però en general de tota la població, sovint també la femenina), les dones que, des dels seus càrrecs públics, cometen infraccions o abusos que, comesos per un home, passarien desapercibuts o serien tolerats. Que Mercè Salla condueixi un tren és notícia i font inesgotable d'acudits; en aquest cas, a més, les crítiques insisteixen sobretot a subratllar que el condueix molt malament. De la mateixa manera, els escàndols en què hi ha dones implicades acostumen a fer córrer més tinta que no els que tenen un home de protagonista. En definitiva, a la dona, no li perdonen allò que en un home sol passar per alt amb l'excusa que “és lògic”, “no n'hi ha per tant” o “qualsevol faria el mateix”.

Així doncs, hi ha coses que ja no es diuen, que queda malament de dir. Però això no im-

1. BEU
CREATED
LIFE
DELTA

El diable duu faldilles

No és una afirmació del papa, ni ho diu cap text bíblic. Tampoc no és obra de cap escriptor misogin. Això és el que pensen de Katie Roiphe la majoria de feministes nord-americanes. Autora d'un assaig, encara no traduït entre nosaltres i titulat *The Morning After*, la jove escrividora Katie Roiphe (només té vint-i-cinc anys) s'ha convertit en poc temps en l'enemic número u dels nous moviments d'alliberació de la dona. L'han titllada d'heretge, de revisionista, de sacerdotessa de la nova dreta...

Què ha fet Katie Roiphe per guanyar-se l'odi de les seves col·legues? De forma succinta, les teories de la Roiphe poden resumir-se així: el feminisme és una nova religió, amb tots els defectes i perills de les religions; les justes i necessàries reivindicacions de les dones no justifiquen la sacralització de les seves teories; l'alineament del fe-

minisme al costat dels moviments que propugnen una societat "políticament correcta" és una aberració, perquè pot acabar convertint-lo en una ideologia completament reaccionària; dir que l'home és culpable de tot implica, tant si es vol com si no es vol, una concepció de la dona que en fa un ésser fràgil, incapaç de responsabilitzar-se dels seus actes; és a dir: presenta una imatge del sexe femení que és justament aquella contra la qual el feminisme hauria de lluitar, etcètera.

Per Roiphe —que es declara feminista— el que veritablement necessiten les dones "és un moviment que les faci sentir fortes". Un moviment que lluiti pels seus drets, però sense caure en "teories delirants", que pretenen presentar la dona com una santa i l'home com el culpable de tots els seus mals. Per ella, la prova més palpable d'aquest "deliri" és l'actitud de les univer-

sitats nord-americanes respecte al sexe: "La paranoia de certes feministes, malauradament influents, ha fet que avui sigui gairebé impossible que en un campus universitari un noi i una noia es parlin. La més petita insinuació del noi (Ei, bonica!), la broma més innocent, pot servir d'excusa per a obrir-li un expedient i convertir-se en causa d'expulsió".

L'autora de *The Morning After* veu en aquesta "espiral de bogeria" el perill més important a què ha d'enfrontar-se el moviment feminista dels anys 90. "Continuar en aquesta línia seria el final d'un moviment que ni de bon tros no ha assolit els objectius que s'havia marcat. Hi ha encara molt de camí a recórrer; però, si continuem per aquesta via, l'únic que aconseguirem serà de desfigurar les causes que justifiquen el feminisme i donar la raó als seus detractors".

D. T.

Cultura Arts plàstiques

SantaMònica

J. BEUYS

OPERACIÓ
"DIFESA
DELLA NATURA"

del 29 d'octubre de 1993
al 28 de febrer de 1994

Centre d'Art Santa Mònica
Rambla Santa Mònica, 7
08001 Barcelona
Tel. 412 12 72

Horari:
de dilluns a dissabte:
d'11 a 14 h. i de 17 a 20 h.
festius: d'11 a 15 h.

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

plica que no es pensin o es diguin en veu baixa. Es més; pensar-les i dir-les en veu baixa és gairebé una obligació: l'home poc misogin és mal vist, perquè en el fons la misogínia és considerada –igual que la força, la duresa de caràcter o, senzillament, la superioritat– com una característica intrínseca de l'home.

Avui, la misogínia és molt més subtil que no la que impregnava els nostres avantpassats, però justament per més subtil, més perillosa. “Ha canviat de cara –afirma Benoîte Groult, autora d'un diccionari sobre la misogínia a través dels temps–. Abans les dones eren menyspreades sobiranament, però no hi havia raó de témer aquelles ‘cosetes’ que hom considerava incapaces i que no tenien cap possibilitat d'accedir a cap mena de poder. La situació d'avui és molt més seriosa. I és que aquestes ‘cosetes’ s'han convertit en ministres, en tècnics, en premis Nobel, sense que això hagi provocat que ‘els seus ovaris s'hagin atrofiat’ –com augurava un metge del segle passat–, o que hagin esdevingut estèrils i masculines, com es predeia. Davant aquestes noves dones, ambiciosos i exigents, la misogínia ha agafat una altra dimensió: la de la por, l'odi de vegades. S'ha convertit en antifeminisme”.

La persona que més ha estudiat aquest fenomen és l'escriptora nord-americana Susan Faludi. En el seu llibre *Reacció, la guerra no declarada contra la mujer moderna* (Anagrama), denuncia la campanya, segons ella molt ben orquestrada, que es duu a terme de manera silenciosa,

La dona continua fent les feines de casa. La seva integració laboral aixeca suspicàcies entre els homes.

Molts homes volen l'exclusió de la dona del mercat laboral. En un moment d'esfondrament del mercat laboral, aquesta sortida pren força.

però precisa, contra la dona moderna. Una campanya iniciada amb força durant els governs profundament tradicionalistes de Ronald Reagan i Georges Bush (i amb Nancy Reagan com a exemple de dona perfecta, de dona dedicada exclusivament al triomf del marit), en la qual hi ha implicats gairebé tots els poders i que té per principal objectiu, tornem-hi, de tornar a situar la dona en el lloc que li correspon, és a dir, tancar-la a casa.

Les tesis de la Faludi poden agradar o no, hi podem estar d'acord o no, però el que sí que hem de reconèixer és que el seu llibre és un estudi seriós del problema, una acumulació de proves, si no irrefutables, almenys molt aclaridores. Ja fa anys que la dona nord-americana se sent dir i repetir que “una epidèmia d'esterilitat” afecta les dones que treballen i que retarden la maternitat; que les dones solteres que exerceixen alguna professió han d'afrontar “grans depressions emocionals” i “atacs d'esgotament”; que la “manca d'homes” fa disminuir les oportunitats de les dones de casar-se.

A través d'enquestes més o menys fiables, dels mitjans de comunicació, del cinema, de la moda, etcètera..., la dona es veu bombardejada constantment per informacions que allò que pretenen és posar en dubte la seva validesa dins la societat moderna; qüestionar les seves funcions dins el món del treball; fer-la sentir culpable per “l'abandonament” dels fills que implica el fet de dedicar-se a una professió o a uns estudis; recordar-li que, malgrat tot, una dona mai no pot pretendre ser com un home i, final-

ment, que la natura és molt sàvia i que alterar-la pot portar a un cataclisme... Un consell, aquest últim, compartit per alguns moviments ecologistes. El missatge que s'intenta inculcar seria aquest: “el feminisme és el vostre pitjor enemic. La llibertat només us fa més febles, més estèrils, més inestables. Torneu a casa, feu el menjar i abstingueu-vos de voler participar en la vida pública. Si feu tot això, els vostres problemes s'acabaran. I els dels homes també. Tot anirà millor”.

Així les coses, la recessió econòmica mundial no ha fet sinó accelerar aquest procés de desfeminització de la societat. Si *a priori* la culpa d'una mala conducció és sempre de la dona, la solució a l'esfondrament del mercat laboral, exigeix, per molts, l'exclusió de la dona del món del treball. Segons aquesta teoria, la dona només podria ser considerada “apta per al treball fins al moment de casar-se” (sense especificar a quina edat hauria de casar-se). Un discurs profundament reaccionari, però que amb el pas del temps ha anat fent adeptes fins i tot entre persones i ideologies fins fa poc considerades progressistes. Un progressisme que ha aconseguit de tranquil·litzar la seva consciència amb una decisió que no arriba ni a salomònica: el seu grau de feminisme, han decidit, serà del vint-i-cinc per cent. O dit d'una altra manera: ells seran un vint-i-cinc per cent menys misògins que els seus teòrics antagonistes. Es la seva última oferta. I que ningú no es queixi.

Dolors Terraza